

Opinia w sprawie przesłanek naukowych i innych danych, które wpłynęły na zmianę oceny istotności oddziaływań na obszary Natura 2000, na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

W związku z zapytaniem Dyrektora Generalnego DG Środowisko KE odnośnie przesłanek naukowych oraz zmian wprowadzonych w projekcie budowy drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską poniżej przedstawiam najistotniejsze uwarunkowania i przesłanki naukowe, które spowodowały, że nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007 oraz Zalew Wiślany PLB280010.

Podstawowe różnice wynikają z istotnych zmian jakie zaszły w procesie przygotowania inwestycji między zgłoszeniem do KE z dnia 3.07.2015, które miało miejsce na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (Prognoza OOŚ) a etapem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (Raport OOŚ). Raport o oddziaływaniu na środowisko został przedłożony do organów ochrony środowiska w maju 2018 roku i bazował na koncepcji oraz na wstępnej wersji Projektu Budowlanego. Następnie, we wrześniu 2018, w ramach trwającego postępowania o uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, przedłożono Aneks do Raportu, w którym wykorzystano dane z końcowej wersji Projektu Budowlanego oraz z inwentaryzacji ornitofauny lęgowej Zalewu Wiślano, prowadzonej w ramach monitoringu przedinwestycyjnego w 2018 roku. W Aneksie do Raportu zawarto uzupełnioną i zaktualizowaną o nowe dane ocenę oddziaływania na oba analizowane obszary Natura 2000.

W ramach Projektu Budowlanego uszczegółowiono parametry przedsięwzięcia, co spowodowało znaczne zmniejszenie zajętości terenu pod inwestycję oraz istotną zmianę zakresu prognozowanego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, w stosunku do założeń przyjętych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W tabeli 1 zestawiono zmiany w powierzchni utraty siedlisk lądowych chronionych w obrębie obszaru Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007, które następowały w procesie zaawansowania projektowego i aktualizacji danych terenowych.

Tabela 1. Szacowana powierzchnia utraty siedlisk lądowych obszaru PLH280007 na różnych etapach przygotowania inwestycji

Typ siedliska	Powierzchnia utraty siedlisk lądowych na różnych etapach przygotowania inwestycji [ha]			
	2015 r. Prognoza: • inwentaryzacje z 2012 roku, • wstępne granice inwestycji	2017 r. Prace nad Raportem: • inwentaryzacje z 2014 roku, • granice inwestycji ustalone w koncepcji z czerwca 2017r.	05. 2018 r. Złożenie Raportu do RDOŚ: • inwentaryzacje z 2014 r., • granice inwestycji – wstępny Projekt Budowlany	09. 2018 r. Złożenie Aneksu do RDOŚ: • inwentaryzacje z 2014 r. oraz pomiary terenowe z 08.2018 roku, • granice inwestycji – Projekt Budowlany 08.2018
2110	2,12	0,14	0,07	0
2120	0,43	0,46	0,16	0,13
*2130	1,06	1,41	0,21	0,21
2180	43,22	3,37	1,6	1,6
6430	5,35	0	0	0
91D0	4,67	0	0	0
SUMA	56,85	5,38	2,04	1,94

Źródło: Aneks do Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską, EKO-KONSULT, 09.2018 r. (s. 60).

Oprócz ostatecznego ustalenia granic inwestycji, nastąpił także wybór najkorzystniejszego środowiskowo wariantu lokalizacji kanału żeglugowego przez Mierzę Wiślaną (wskazywanego już na etapie Prognozy) - tj. wariantu „Nowy Świat”, przesądzono sposób składowania refulatu oraz szereg innych parametrów przedsięwzięcia, które wpłynęły na zmniejszenie skali oddziaływań na środowisko. Podstawowe różnice, które wpłynęły na odmienne wnioskowanie wskazano w tabeli 2.

Tabela. 2. Najistotniejsze różnice w podstawowych danych o przedsięwzięciu i zasięgu jego oddziaływania w wariantcie Nowy Świat na etapie zgłoszenia do KE 3.07.2015 (Prognoza) i na etapie decyzji środowiskowej (Aneks do Raportu bazujący na Projekcie Budowlanym – dalej PB)

L.p.	Parametry przedsięwzięcia i zasięg oddziaływania (wariant Nowy Świat)	Etap zgłoszenia do KE 3.07.2015 (Prognoza)	Etap decyzji środowiskowej (Aneks do Raportu)	Komentarze
1	Kubatura robót czerpalnych na Zalewie Wiślanym (budowa nowego toru wodnego)	6,751 mln m ³	3,2 mln m ³	M.in. zmniejszono szerokość toru wodnego ze 100 do 60 m.
2	Kubatura robót czerpalnych na rzece Elbląg	4,655 mln m ³	2,3 mln m ³	M.in. zmniejszono szerokość toru wodnego ze 100 do 60 m, zastosowano ścianki szczelne w rejonie toru podejściowego (sąsiedztwo Zatoki Elbląskiej). Szacunki na etapie PB oparto na pomiarach batymetrycznych.
3	Przekształcenie Zalewu Wiślanego (tor wodny i sztuczna wyspa)	480 ha	327 ha	Zmniejszono ingerencję w Zalew Wiślany o ponad 30%.
4	Zagospodarowanie refulatu z robót czerpalnych na Zalewie Wiślanym (namuły)	<ul style="list-style-type: none"> • budowa wysp i polderu brzegowego 	<ul style="list-style-type: none"> • budowa 1 sztucznej wyspy na Zalewie o pow. 181 ha 	Wybrano najkorzystniejszy środowiskowo wariant budowy sztucznej wyspy w centralnej, ubogiej przyrodniczo części Zalewu Wiślanego. Podsumowanie analiz wariantowych lokalizacji sztucznej wyspy zamieszczono w rozdziale 4.1.2. Raportu.
5	Zagospodarowanie urobku z robót ziemnych na Mierzei Wiślanej (piaski)	<ul style="list-style-type: none"> • zasilanie brzegów, • budowa polderu, • budowa wysp na Zalewie. 	<ul style="list-style-type: none"> • do celów budowlanych, • zasilanie brzegów. 	Większość piasków z Mierzei wykorzystana zostanie do celów budowlanych, m.in., jako wypełnienie do geotub, z których zbudowana będzie sztuczna wyspa na refulat. Opcjonalnie wykorzystanie do ochrony przeciwpowodziowej brzegu morskiego.
6	Składowanie na plaży urobku z kanału żeglugowego stanowiące zagrożenie dla siedlisk wydmych	Na długości min. od 3 do 5,8 km	0 km	Urobek nie będzie składowany na plaży; będzie na bieżąco wykorzystywany do celów budowlanych (geotuby).
7	Potencjalny zasięg zmian wzdłużbrzegowych w wyniku budowy falochronów od strony Zatoki Gdańskiej	min. 2 km	100 – 200 m	Oszacowano na podstawie modelowania Instytutu Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk. Opracowanie stanowi załącznik 2 do Aneksu do Raportu.
8	Zasięg oddziaływania zmętnienia wody w wyniku robót czerpalnych na Zalewie Wiślanym	1,5 km	do 200 m; a przy zastosowaniu kurtyn tylko bezpośrednio sąsiedztwo robót	Szczegółowe analizy dotyczące zasięgu zmętnienia zawarto na stronach 65-67 Aneksu; ponadto, jako działanie minimalizujące opracowano <i>Wytyczne Przyrodnicze Prowadzenia Robót Czerpalnych (faza budowy) i Podczyszczeniowych (faza funkcjonowania)</i> , które ograniczają lub eliminują zagrożenia przyrodnicze. Wytyczne zawarto w rozdziale 13.2.10 Raportu oraz w rozdziałach 15.1 i 15.2 w Aneksie.

Szczegółowe informacje o ostatecznych parametrach przedsięwzięcia zamieszczono w Aneksie do Raportu z września 2018 roku, w rozdziale 1. Pełną, zaktualizowaną ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007 zamieszczono w rozdziale 6 Aneksu, a na obszar Zalew Wiślany PLB280010 w rozdziale 7 Aneksu.

Przedstawione w tabelach 1 i 2 różnice w zdefiniowaniu parametrów przedsięwzięcia i możliwego zasięgu oddziaływania były podstawowym czynnikiem istotnej zmiany w prognozowaniu potencjalnych negatywnych oddziaływań na gatunki i siedliska chronione w ramach obszarów Natura 2000.

Od czasu zgłoszenia do KE z 3.07.2015 roku ukazały się również dwa opracowania naukowe, które pozwoliły doprecyzować informacje o rozmieszczeniu siedlisk i gatunków chronionych oraz umożliwiły ocenę stanu ekosystemu Zalewu Wiślanego.

Istotne dane przyrodnicze pochodzą z Projektu nr POIS.05.03.00-00-281/10 *Projekty planów ochrony obszarów Natura 2000 w rejonie Zatoki Gdańskiej i Zalewu Wiślanego*, współfinansowanego przez Unię Europejską. Wykonane wówczas (w 2014 roku) inwentaryzacje przyrodnicze w obrębie całej ostoi nie zostały uwzględnione w Prognozie, ponieważ w trakcie prac nad Prognozą nie były jeszcze udostępnione; od czerwca 2015 roku zamieszczone zostały na stronie Urzędu Morskiego: <http://www.umgdy.gov.pl/?p=1992>.

Drugim ważnym, kompleksowym, opracowaniem wykorzystanym w Aneksie do Raportu, jest monografia „Zalew Wiślany” pod redakcją naukową prof. J. Bolałka, wydana w lipcu 2018 roku przez Wydawnictwa Naukowe PWN. W monografii zawarto między innymi przekrojową analizę zmian zachodzących w ekosystemie Zalewu Wiślanego od 1895 roku, po wykonaniu Przekopu Wisły, który spowodował istotne ograniczenie dopływu słodkich wód do Zalewu Wiślanego. W Monografii zawarto próbę oceny obecnego stanu i zagrożeń związanych z interakcjami troficznymi a zasoleniem i jakością wód. Autorzy Raportu dysponowali zatem pełniejszą wiedzą o ekosystemie i zachodzących w nim zmianach.

Oprócz przytoczonych wyżej dwóch opracowań naukowych wykonano szereg dodatkowych badań terenowych i analiz środowiskowych, dla potrzeb opracowania Raportu i Aneksu do Raportu. Poniżej zestawiono nowe badania, które wykorzystano w ocenie wpływu na obszary Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007 oraz Zalew Wiślany PLB280010.

ZALEW WIŚLANY I MIERZEJA WIŚLANA PLH280007

Dla obszaru PLH280007 wykonawcy Raportu dysponowali nowymi danymi, które stanowiły podstawę do zmiany wnioskowania o istotności oddziaływań. Najważniejsze dane naukowe wykorzystane w Raporcie, którymi nie dysponowali autorzy Prognozy to:

1. Przeprowadzona w czerwcu 2017 roku przez Instytut Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk analiza „Badanie falowania i ruch rumowiska dla inwestycji pod nazwą „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską” (Załącznik 2 do Aneksu do Raportu), która wskazuje, że w rejonie Nowego Świata występują najkorzystniejsze warunki dla lokalizacji portu osłonowego, ponieważ wypadkowy roczny transport rumowiska w tym miejscu charakteryzuje się dwukierunkowością i jest zrównoważony, co oznacza, że w poszczególnych latach kierunek wypadkowego transportu osadów może być skierowany bądź to na zachód, bądź to na wschód. Wypadkowy roczny transport rumowiska w średnim roku statystycznym jest minimalny i wynosi 3 tys. m³/rok. Dla porównania w wariacie Skowronki jest to 12 tys. ton m³/rok, a w wariacie Piaski 70 tys. m³/rok. Oznacza to, że nie prognozuje się wpływu planowanego przedsięwzięcia na zmiany transportu wzdłużbrzegowego od strony Zatoki Gdańskiej, ze względu na niewielką wypadkową rocznego transportu rumowiska

(obejmującą 100 – 200 m linii brzegowej), słabe procesy litodynamiczne, powolne zmiany konfiguracji dna oraz występowanie stref zmiany wypadkowego kierunku przemieszczania się osadów.

2. Przeprowadzona w styczniu 2018 roku przez Instytut Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk analiza „Wpływ konstrukcji hydrotechnicznych, w tym sztucznej wyspy na kształtowanie się brzegu oraz plaż na Mierzei Wiślanej dla inwestycji pod nazwą „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślan z Zatoką Gdańską” (Załącznik 7 do Raportu), z której wynika, że realizacja sztucznej wyspy nie spowoduje istotnych zmian w położeniu linii brzegowej Zalewu Wiślanego, podobnie jak falochrony, które zaplanowano od strony Zalewu Wiślanego (osłaniające południowe stanowisko oczekiwania przed śluzowaniem).
3. Uzupełniające badania przyrodnicze wykonane dla potrzeb Raportu i Aneksu do Raportu:
 - Podwodne badania dna Zalewu Wiślanego w obrębie planowanego toru wodnego oraz planowanej lokalizacji sztucznej wyspy przeprowadzone we wrześniu 2018 roku; badania miały na celu ocenę stanu zachowania siedliska 1150-Zalewy i laguny (dr. R. Chmara – Załącznik 1.17 do Raportu);
 - Inwentaryzacja i waloryzacja roślinności (rośliny, grzyby, mchy i porosty) oraz siedlisk Natura 2000 na rzece Elbląg, ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu Zatoka Elbląska w miejscu korekty granic – na podstawie prac terenowych wykonanych we wrześniu 2017 roku (dr. R. Chmara – Załącznik 1.19 do Raportu);
 - Ocena stanu siedliska wydmy szarej wykonana w maju 2018 roku, zgodnie z metodyką GIOŚ (Karta obserwacji siedliska przyrodniczego na stanowisku Nowy Świat z dnia 18 maja 2018 r. opracowana przez S. Nowakowskiego wraz z dokumentacją fotograficzną); w obrębie projektowanego toru wodnego stwierdzono, że stan chronionego siedliska przyrodniczego jest zły (U2). Na niską ocenę ogólną składają się: zaburzona kombinacja florystyczna, znaczny udział gatunków ekspansywnych rodzimych i obcych, silna presja fanerofitów (drzewa dojrzałe, podszyt, nalot i okazy młode w warstwie runa). Dodatkowo występuje martwe drewno, element całkowicie obcy siedlisku 2130 (pochodzi z opadu gałęzi sosen, wydzielania się posuszu w podszytce oraz z obumarłych pędów róży pomarszczonej i może spowodować nadmierną eutrofizację wydmy). Perspektywy ochrony siedliska na stanowisku są obecnie złe ze względu na presję drzew i krzewów.
 - Badania terenowe przeprowadzone w sierpniu 2018 roku w obrębie planowanego kanału żeglugowego w celu weryfikacji powierzchni i stanu zachowania efemerycznych siedlisk chronionych w ostoi: 1210 Kidzina na brzegu morskim, 2110 Inicjalne stadia nadmorskich wydmy białych, 2120 Nadmorskie wydmy białe; badanie przeprowadził specjalista w zakresie botaniki dr R. Chmara z Wydziału Biologii Uniwersytetu Gdańskiego; w wyniku kontroli terenowej stwierdzono w obrębie projektowanego kanału żeglugowego brak kidziny oraz brak płatów siedliska 2110; w przypadku siedliska 2120 dokonano pomiaru powierzchni płatu siedliska urządzeniem GPS i stwierdzono konieczność likwidacji zaledwie 0,13 ha siedliska (zmniejszenie powierzchni siedliska w stosunku do wcześniejszych danych związane jest z obserwowanymi wzmożonymi sztormami, co skutkuje w niektórych miejscach mierzei abrazją brzegu morskiego).
 - Badania uzupełniające makrozoobentosu Zalewu Wiślanego wykonane wiosną i latem 2016 roku (Załącznik 1.10 do Raportu) w celu uszczegółowienia rozpoznania makrozoobentosu w rejonie analizowanych lokalizacji sztucznej wyspy Zalewie Wiślanym, w rejonie planowanego

toru wodnego, w rejonie istniejącego toru wodnego (ujście rzeki Elbląg) oraz w miejscach największych koncentracji ornitofauny na Zalewie.

4. Projekt budowlany pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, opracowanego przez Mosty Gdańsk Sp. z o.o., Projmors BPBW Sp. z o.o. (wersja z sierpnia 2018 r.); w ramach prac nad Aneksem do Raportu odniesiono się przy ocenie istotności oddziaływań do konkretnych rozwiązań projektowych, dzięki czemu możliwe było doprecyzowanie powierzchni utraty siedlisk chronionych, które znacznie zmniejszyły się w stosunku do powierzchni analizowanych na etapie Prognozy (między innymi zaprojektowano układ drogowy i port osłonowy w taki sposób aby zminimalizować ingerencję w siedlisko wydmy szarej, w wyniku czego powierzchnia utraty siedliska wyniesie jedynie 0,21 ha (na długości około 0,2 km, przy czym w Prognozie zakładano minimum 0,6 km)).

Odnosząc się do zgłoszenia przesłanego do KE 3 lipca 2015 roku, poniżej zamieszczono krótkie komentarze dotyczące różnic w ocenie istotności oddziaływań w stosunku do poszczególnych siedlisk.

***1150 Laguny przybrzeżne**

Zgłoszenie KE:

„Siedlisko 1150 ulegnie przekształceniu na powierzchni zależnej od wariantu lokalizacji kanału i sposobu składowania refulatu,

- w wariacie składowania refulatu jako polderu (-ów) od ok. 740 ha („Nowy Świat”) do ok. 1380 ha („Piaski”), czyli od 2,8% do 5,2% powierzchni siedliska w obrębie PLH280007

- w wariacie składowania refulatu jako wysp (-y): od ok. 480 ha („Nowy Świat”) do ok. 970 ha („Piaski”), czyli od 1,8% do 3,7% powierzchni siedliska w obrębie PLH280007”

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu powierzchnia przekształcenia siedliska jest o ponad 30% mniejsza i obejmuje łącznie 327 ha, z czego 146 ha to przekształcenie dna związane z budową toru wodnego a 181 ha to powierzchnia zajęta pod budowa sztucznej wyspy (składowisko refulatu).

Przy ocenie wpływu na siedlisko dokonano jego waloryzacji, wskazując, że najcenniejsze przyrodniczo fragmenty Zalewu – strefa litoralu wielkojeziernego - uszczuplona zostanie jedynie w 0,2%.

Pełna ocena wpływu na siedlisko wraz z odniesieniem do oceny z etapu Prognozy, zamieszczona została w Aneksie do Raportu (rozdział 6.2.1.)

***2130 Nadmorskie wydmy szare**

Zgłoszenie KE:

„Siedlisko 2130 ulegnie likwidacji we wszystkich wariantach, na odcinku o długości co najmniej ok. 0,6 km”

Obecny stan wiedzy:

Zaprojektowany układ drogowy i port osłonowy zminimalizowały ingerencję w siedlisko wydmy szarej, w wyniku czego powierzchnia utraty siedliska wyniesie 0,21 ha (na długości około 0,2 km). Wprowadzono zabezpieczenia wydmy szarej sąsiadującej z terenem budowy. Pełna informacja o ocenie wpływu przedsięwzięcia na siedlisko 2130 wraz z odniesieniem się do oceny zawartej w Prognozie zamieszczono w Aneksie do Raport (rozdział 6.2.5)

Zgłoszenie KE:

Siedlisko wydmy szarej „...będzie zagrożone zmianą warunków funkcjonowania w wyniku wymuszonej przez falochrony portu wzmożonej akumulacji i abrazji brzegu na odcinku o długości (w zależności od wariantu lokalizacji kanału) od 1 do 5 km po 10 latach od wybudowania falochronów”.

Obecny stan wiedzy: Badania falowania i ruchu rumowiska wzdłuż brzegu w rejonie planowanego kanału żeglugowego oraz ocena wpływu planowanych falochronów na zmiany linii brzegowej wykonane zostały przez jednostkę naukową IBW PAN w Gdańsku (Zał. 2 do Aneksu do Raportu). Prognozuje się, że zaprojektowany

kształt falochronów w perspektywie 10 lat może spowodować zmiany wzdłużbrzegowe na odcinku 100 m (strona zachodnia) i 200 m od strony wschodniej, przy czym w zależności od rzeczywistego rozkładu pól falowych docierających do brzegu, w kolejnych latach będą występowały naprzemienne obszary erozji i akumulacji po obu stronach brzegu.

Zgłoszenie KE:

„W przypadku składowania urobku piaszczystego na plaży, (siedlisko wydmy szarej - przypis autora) będzie zagrożone zmianą warunków funkcjonowania, na odcinku o długości (w zależności od wariantu lokalizacji kanału i sposobu składowania piasku) od 3 km do 21 km”.

Obecny stan wiedzy:

Piasek nie będzie składowany na plaży; masy ziemne pozyskane z budowy kanału żeglugowego i urobek z prac czerpalnych na Zatoce Gdańskiej (są to głównie piaski) będą wykorzystane przede wszystkim do celów budowlanych, m. in. do wypełnienia geotub (z których zbudowana będzie sztuczna wyspa), załadownia obszarów portowych oraz jako przewarstwienia podczas wypełniania sztucznej wyspy namułami z Zalewu Wiślanego. Ewentualne nadwyżki piasku będą wykorzystywane do ochrony brzegów morskich; jest to zadanie własne Urzędu Morskiego, regularnie przeprowadzane w ramach ochrony brzegów morskich i nie jest związane z planowaną inwestycją.

2120 nadmorskie wydmy białe

Zgłoszenie KE:

„Siedlisko 2120 Nadmorskie wydmy białe ulegnie likwidacji we wszystkich wariantach, na odcinku o długości co najmniej ok. 0,6 km”

Obecny stan wiedzy:

Siedlisko 2120, jako siedlisko efemeryczne, związane jest z niszczącą i budującą działalnością morza i ulega naturalnemu przekształceniu w rejonie planowanego przedsięwzięcia. Podczas pomiaru wykonanego w terenie w dniu 7.08.2018 r. stwierdzono, że siedlisko ulegnie likwidacji na długości około 100 m (powierzchnia likwidacji w wyniku realizacji przedsięwzięcia to 0,13 ha).

Szczegółową ocenę wpływu na siedlisko 2120 wraz z odniesieniem do oceny wykonanej na etapie Prognozy zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 6.2.4).

Siedlisko 2180 Lasy mieszane i bory na wydmach

Zgłoszenie KE:

„Likwidacja siedliska 2180 Lasy mieszane i bory na wydmach na powierzchni od 18,72 ha do 60,92 ha (0,046-1,47%) w zależności od wariantu lokalizacji kanału oraz zmianę warunków siedliskowych w otoczeniu kanału przez likwidację soczewy podziemnych wód słodkich i intruzję wód słonych ”

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Prognozy przyjęto znacznie większą powierzchnię utraty siedliska, co wynika z faktu, że korzystano z inwentaryzacji z 2012 roku (zał. 1.9 do Raportu) gdzie definicję siedliska zinterpretowano bardzo szeroko, uwzględniając fitocenozy należące do innych siedlisk lub nie spełniające kryterium chronionych siedlisk. Ponadto wskazywano na możliwość zmiany warunków siedliskowych w sąsiedztwie kanału przez likwidację soczewy wód słodkich w wyniku realizacji kanału żeglugowego.

Obecnie powierzchnia utraty siedliska wynosi 1,6 ha (0,35% siedliska w ostoi) oraz nie przewiduje się likwidacji soczewy wód słodkich oraz intruzji wód słonych, ze względu na umocnienie kanału żeglugowego na całej długości ściankami szczelnymi zagłębionymi w gruncie na długości ponad 10 m. Pełen opis wpływu planowanego przedsięwzięcia na siedlisko 2180 zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 6.2.6)

6430 ziołorośla górskie

Zgłoszenie KE:

„Likwidacja siedliska 6430 ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne na powierzchni od 2,03 ha do 5,35 ha (0,99-2,61% siedliska) w zależności od wariantu lokalizacji kanału oraz zmianę warunków siedliskowych w otoczeniu kanału przez likwidację soczewy podziemnych wód słodkich i intruzję wód słonych ”

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu wykorzystano inwentaryzacje przyrodnicze wykonane dla potrzeb planu ochrony obszaru PLH280007 na całej powierzchni ostoi. Na podstawie jej wyników oraz wizji w terenie w sierpniu 2018 roku nie potwierdzono występowania siedlisk w obrębie projektowanego kanału żeglugowego oraz w jego sąsiedztwie.

91D0 Bory i lasy bagienne

Zgłoszenie KE:

„Likwidacja siedliska 91D0 Bory i lasy bagienne na powierzchni od 0 do 7,22 ha (0 – 1,17% siedliska) w zależności od wariantu lokalizacji kanału oraz zmianę warunków siedliskowych w otoczeniu kanału przez likwidację soczewy podziemnych wód słodkich i intruzję wód słonych ”

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu wykorzystano inwentaryzacje przyrodnicze wykonane dla potrzeb planu ochrony obszaru PLH280007 na całej powierzchni ostoi. Na podstawie jej wyników nie potwierdzono występowania siedlisk w obrębie projektowanego kanału żeglugowego oraz w jego sąsiedztwie.

Lnica wonna

Zgłoszenie KE:

„Może spowodować zniszczenie stanowiska i siedliska kilkunastu osobników Lnicy wonnej - gatunku dla ochrony którego wyznaczono ww. obszar natura 2000 (PLH280007 – przyp. aut.), w wariantcie IV „Piaski” – byłoby to oddziaływanie znaczące ... ”

Obecny stan wiedzy:

Do realizacji wybrany został wariant „Nowy Świat”, gdzie nie stwierdzono osobników Lnicy wonnej w obrębie projektowanego kanału żeglugowego oraz w jego bliskim sąsiedztwie

Pogorszenie integralności i powiązań

Zgłoszenie KE:

Może pogorszyć integralność obszaru ... przez przerwanie ciągłości siedliska priorytetowego 2130 Nadmorskie wydmy szare oraz siedliska 2120 nadmorskie wydmy białe siedliska 2180 Lasy mieszane i bory na wydmach... ”.

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu, bazując na rozwiązaniach projektowych przyjętych w projekcie budowlanym oraz na danych naukowych (dane do projektu planu ochrony obszaru) stwierdzono niewielki ubytek siedlisk chronionych, co oznacza mniejsze zagrożenie dla integralności obszaru, niż wskazywano na etapie Prognozy. Ponadto warto dodać, że planowany kanał żeglugowy zlokalizowano w rejonie naturalnej przetoki, która jeszcze w czasach historycznych umożliwiała swobodną żeglugę z Zalewu Wiślanego do Zatoki Gdańskiej. Przerwania Mierzei zarówno naturalne (np. Wisła Śmiała) jak i sztuczne (Przekop Wisły) nie zagrażają pasmowym siedliskom wydмовym ponieważ ich funkcjonowania zależy przede wszystkim od działalności budującej morza.

W części Mierzei oddzielonej od stałego lądu przewiduje się następujące uwarunkowania w stosunku do siedlisk lądowych:

- częściową i nieznaczną izolację płatów siedlisk lądowych; kanał żeglugowy o szerokości od 25 m do 120 m nie będzie stanowił istotnej bariery dla dyspersji gatunków roślin, grzybów i porostów tworzących siedliska, ponieważ dyspersja odbywa się drogą powietrzną oraz wodną;
- część „wyspowa” Mierzei będzie komplementarna do części lądowej pod względem występowania siedlisk lądowych - po obu stronach będą występowały te same siedliska, nie wystąpi utrata któregokolwiek siedliska w części oddzielonej kanałem żeglugowym;
- liniowy i strefowy układ przestrzenny roślinności na Mierzei Wiślanej dotyczy głównie siedlisk wydmowych, w mniejszym stopniu siedlisk leśnych; wykonane badania modelowe IBW PAN wskazują, że budowa falochronów nie powinna wpłynąć na przekształcenie linii brzegowej Mierzei Wiślanej zatem nie nastąpi zaburzenie strefowego układu siedlisk wydmowych na wschód i na zachód od kanału żeglugowego.

W Prognozie oddziaływania na środowisko stwierdzono, że realizacja przedsięwzięcia pogorszy integralność Obszaru Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007 z uwagi na przerwanie kanałem żeglugowym ciągłości siedliska *2130 i 2180. Ocena oddziaływania w ramach Raportu nie wykazała pogorszenia integralności Obszaru, ze względu na następujące fakty:

- dla siedliska *2130 wykonane obliczenia modelowe wpływu procesów morfodynamicznych na stan zachowania siedlisk wydmowych nie wykazały negatywnych oddziaływań;
- stwierdzono znacznie mniejszą powierzchnię strat bezpośrednich w siedlisku 2180 w stosunku do obliczeń w Prognozie (1,6 ha versus 43,22 ha).

Pełną ocenę wpływu planowanego przedsięwzięcia na obszar Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH280007 zamieszczono w Aneksie do Raportu w rozdziale 6. W wyniku przeprowadzonej oceny nie stwierdzono znaczącego negatywnego wpływu na siedliska i gatunki chronione w ramach obszaru.

ZALEW WIŚLANY PLB280010

Dla obszaru PLB280010 wykonawcy Raportu dysponowali nowymi danymi, które stanowiły podstawę do zmiany wniosku o istotności oddziaływań. Najważniejsze dane wykorzystane w Raporcie i Aneksie, którymi nie dysponowali autorzy Prognozy to:

1. Inwentaryzacja przyrodnicza uzupełniająca dotychczasowe badania w rejonie projektowanego na Zalewie Wiślanym kanału żeglugowego w wariantach Nowy Świat i Piaski. Zadanie I: Badania przyrodnicze pasa Mierzei Wiślanej w lokalizacji Nowy Świat i Piaski, maj 2017r. (Załącznik 1.11 do Raportu).
2. Inwentaryzacja przyrodnicza uzupełniająca dotychczasowe badania w rejonie projektowanego na Zalewie Wiślanym kanału żeglugowego w wariantach Nowy Świat i Piaski. Zadanie III: Badania natężenia przelotu w pasie plaż i wód przybrzeżnych Mierzei Wiślanej, maj 2017 r. (Załącznik 1.13 do Raportu).
3. Inwentaryzacja awifauny lęgowej oraz płazów, gadów i wybranych gatunków ssaków w obszarze oddziaływania planowanej przebudowy wejścia do Portu Elbląg w sezonie lęgowym, sierpień 2017 r. (Załącznik 1.14 do Raportu).
4. Inwentaryzacja awifauny Zalewu Wiślanego na projektowanych torach wodnych. Zadanie 1, listopad 2017 (Załącznik 1.20 do Raportu).
5. Inwentaryzacja wybranych gatunków ptaków lęgowych na Zalewie Wiślanym w roku 2017. Zadanie 2, wrzesień 2017 (Załącznik 1.21 do Raportu) – inwentaryzacja wykorzystana tylko częściowo, ze względu na

trudności w metodycznym przeprowadzeniu monitoringu (niesprzyjające warunki atmosferyczne, awaria sprzętu pływającego).

6. Przedinwestycyjny monitoring występowania ptaków w okresie migracji i gniazdowania (ptaki lęgowe) na Zalewie Wiślanym. Raport częściowy dla zadania nr 2 pn. „Inwentaryzacja awifauny lęgowej wybranych gatunków ptaków na obszarze PLB280010 Zalew Wiślany”, wrzesień 2018 r.
7. Projekt budowlany pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, opracowanego przez Mosty Gdańsk Sp. z o.o., Projmors BPBW Sp. z o.o. (wersja z sierpnia 2018 r.).
8. Badania uzupełniające makrozoobentosu Zalewu Wiślanego wykonane wiosną i latem 2016 roku (Załącznik 1.10 do Raportu) w celu uszczegółowienia rozpoznania makrozoobentosu w rejonie analizowanych lokalizacji sztucznej wyspy na Zalewie Wiślanym, w rejonie planowanego toru wodnego, w rejonie istniejącego toru wodnego (ujście rzeki Elbląg) oraz w miejscach największych koncentracji ornitofauny na Zalewie.

Wykonane na przestrzeni lat inwentaryzacje w 2009 i 2011 roku (do Prognozy) oraz kolejne wykonane dla potrzeb Raportu (2017), a także wyniki monitoringu przedinwestycyjnego ornitofauny wykonane w 2018 roku (wykorzystane w Aneksie do Raportu) stanowią zbiór danych o różnym stopniu aktualności i użyteczności. W związku z tym na początku rozdziału 7 w Aneksie do Raportu przeprowadzono analizę wyników inwentaryzacji ornitologicznych przeprowadzonych w latach 2009-2018 (Aneks, str. 120-124). Najistotniejsze konkluzje z wykonanych inwentaryzacji są następujące:

- w przypadku ptaków lęgowych i niełęgowych najcenniejsze miejsca na Zalewie związane są z rejonem Zatoki Elbląskiej oraz zachodnim i południowo – zachodnim rejonem Zalewu (odcinek od Zatoki Kąckiej do ujścia rzeki Cieplicówki); wskazane miejsca zlokalizowane są poza planowaną lokalizacją kanału żegludowego, jednak mieszczą się w pasie szuwaru wskazywanym również jako ważne siedlisko lęgowe dla ptaków;
- inwentaryzacje prowadzone na przestrzeni ostatnich 8 lat nie różnią się zasadniczo jeśli chodzi o ustalenie najcenniejszych miejsc dla ornitofauny w skali Zalewu;
- w przypadku ptaków niełęgowych za najcenniejsze miejsce uznano rejon Zatoki Elbląskiej i strefę przybrzeżną; zarówno centralna część planowanego toru wodnego jak i proponowana lokalizacja sztucznej wyspy nie są istotnym siedliskiem dla gatunków niełęgowych;
- wyniki metodycznie przeprowadzonych liczeń ornitofauny lęgowej w 2018 roku nie odbiegają zasadniczo od wyników uzyskanych w latach wcześniejszych, na podstawie których wskazano najcenniejsze miejsca dla ornitofauny na Zalewie Wiślanym.

Najistotniejsze różnice w ocenie istotności oddziaływań na etapie Prognozy i Raportu związane są z doprecyzowaniem granic przedsięwzięcia oraz rozwiązań projektowych w Projekcie Budowlanym z sierpnia 2018 roku, a także wprowadzeniem działań minimalizujących możliwy negatywny wpływ planowanego przedsięwzięcia na siedliska lęgowe oraz bazę pokarmową (makrozoobentos, ichtiofauna) poprzez m.in. zastosowanie *Wytycznych Przyrodniczych Prowadzenia Robót Czerpalnych* (etap budowy) i *Wytycznych Przyrodniczych Prowadzenia Robót Podczyszczeniowych* (etap funkcjonowania) - rozdział 13.2.10 Raportu oraz rozdziały 15.1 i 15.2 w Aneksie.

Wprowadzono również działania, które mają na celu wyeliminowanie zagrożeń dla ornitofauny związanych z możliwością wystąpienia w przyszłości skumulowanej presji na akwen Zalewu Wiślanego w wyniku rozwoju, promowanej od wielu lat, turystyki wodnej. Fragmenty akwenu najcenniejsze dla ornitofauny

wyłaczone zostaną z możliwości turystycznego użytkowania (w fazie budowy również z rybackiego użytkowania). Szerzej zagadnienie to opisano w rozdziale 7.4.3 i 7.4.4 Aneksu.

Odnosząc się do zgłoszenia przesłanego do KE 3 lipca 2015 roku, poniżej zamieszczono krótkie komentarze dotyczące różnic w ocenie istotności oddziaływań w stosunku do gatunków ptaków, dla których stwierdzono na etapie Prognozy możliwość znaczącego negatywnego wpływu.

A068 bielaczek *Mergus albellus* (*Mergellus albellus*)

Zgłoszenie KE:

„Jedyny z gatunków będących celami ochrony, którego większe liczebności stwierdzano we wschodniej części zbiornika oraz w miejscach oddziaływania wariantu IV inwestycji („Piaski” – dopis autora). Potencjalny negatywny wpływ na utratę miejsc żerowiskowych i płoszenie”.

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu wskazano do realizacji wariant „Nowy Świat”. Obserwowane miejsca koncentracji gatunku występują w znacznym oddaleniu od planowanej lokalizacji kanału żeglugowego (brak płoszenia). Nie przewiduje się również możliwości znaczącego wpływu przedsięwzięcia na bazę pokarmową, po zastosowaniu działań minimalizujących i eliminujących potencjalny negatywny wpływ robót czerpalnych na zmętnienie i zanieczyszczenie wód Zalewu.

Pełna ocena wpływu na gatunek zawarta jest w Aneksie do Raportu w rozdziale 7.3.8

A196 rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*

Zgłoszenie KE:

„... rybitwa białowąsa gniazduje w południowej części w bezpośredniej bliskości miejsc realizacji inwestycji. Na etapie eksploatacji oddziaływanie wydaje się być nieznaczące – ruch jednostek nie powoduje nadmiernego płoszenia ptaków gniazdujących kilkanaście metrów od toru, to jednak na etapie budowy może dojść do znacznych przekształceń siedlisk”.

Obecny stan wiedzy:

Nie przewiduje się negatywnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na kolonie lęgowe rybitwy białowąsej ponieważ większość kolonii zlokalizowana jest w dalszej odległości (najbliższa 300 – 600 m) od planowanego przedsięwzięcia (inventaryzacja ornitofauny lęgowej z 2018 roku – Zał. 7 do Aneksu do Raportu). Ponadto intensywne roboty czerpalne nie będą prowadzone w okresie lęgowym w odległości mniejszej niż 500 m od strefy szuwaru.

Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.2.7).

A005 perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*

Zgłoszenie KE:

„... realizacja inwestycji spowoduje znaczące straty w populacji lęgowej gatunku. Dojdzie do bezpośredniej utraty siedlisk jak również do znacznych przekształceń w miejscach żerowiskowych (zmętnienie) na etapie budowy i eksploatacji”.

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu nie prognozowano znaczących strat w populacji lęgowej gatunku. Przykładowo w obrębie obszaru pod inwestycję w sezonie 2018 nie wykazano gniazdowania gatunku (Zał. 7 do Aneksu do Raportu). Biorąc pod uwagę proponowany poziom właściwego stanu ochrony dla gatunku w obszarze, liczebność ptaków gniazdujących (do 300 par), niewielki ubytek powierzchni potencjalnych siedlisk lęgowych (0,2 %) w stosunku do ogółu na obszarze ostoi, notowany silny wzrost liczebności populacji lęgowej w kraju, wpłynęły na zmianę oceny na nieznaczącą. Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.2.13).

A036 łabędź niemy *Cygnus olor*

Zgłoszenie KE:

„... lokalne zniszczenie siedliska – na etapie budowy w przypadku wariantów innych niż Piaski bezpośrednio pozbawi miejsc lęgowych (w części północnej) około 20% populacji lęgowej gniazdującej na całym zbiorniku, dodatkowo oddziaływanie wynikające z transportu refulatu (płoszenie, hałas) i konsekwencje związane ze zmętnieniem będą miały wpływ na kolejne 20-30% populacji”.

Obecny stan wiedzy:

Na etapie Raportu nie prognozowano znaczących strat w populacji lęgowej gatunku. W sezonie 2018 odnotowano gniazdowanie w ostoi łącznie 213 par, przy czym w strefie szuwaru brzegowego (przy Mierzei) traconego w ramach realizacji inwestycji, potwierdzono (jak w sezonie 2016) gniazdowanie 2 par i jednej w buforze 100 metrów od granic inwestycji. Ewentualne płoszenie w okresie lęgowym zostało wyeliminowane poprzez wprowadzenie zakazu prowadzenia robót czerpalnych i podczyszczeniowych w okresie lęgowym w obrębie szuwaru oraz w odległości 500 m od granicy szuwaru.

Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.2.9).

A061 czernica *Aythya fuligula*

Zgłoszenie KE:

„Czernica jest gatunkiem który razem z łyską tworzy mieszane zgrupowania żerowiskowe w zachodniej części akwenu. Realizacja inwestycji w wariantach I-III w znaczący sposób wpłynie na niepokojenie i siedliska które dotychczas zajmowały ptaki.”

Obecny stan wiedzy:

W Raporcie analizowano możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływanie w związku z potencjalnym nałożeniem się presji rybackiej, turystycznej i wynikającej z ruchu jednostek towarowych w torze. W związku z tym w Raporcie zaproponowano działania minimalizujące, które mają przeciwdziałać presji fazy budowy i przyszłej presji w okresie funkcjonowania.

Aby zabezpieczyć koncentracje czernicy w okresie migracji i ewentualnie w okresie pierzenia w fazie budowy wydzielony zostanie w zachodniej części ostoi (jeden z najcenniejszych obszarów dla populacji nielegowych przedmiotów ochrony) obszar o powierzchni 15 km² (tzw. strefa ciszy) z zakazem wpływania wszelkich jednostek turystycznych w okresie całorocznym (szerszy opis w rozdziale 7.4.4 Aneksu).

Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.3.4).

A058 hełmiatka *Netta rufina*

Zgłoszenie KE:

„Dotychczasowe obserwacje ptaków w okresie lęgowym dotyczyły tylko obszaru pomiędzy Przebrnem a Krynicą Morską. Realizacja inwestycji spowoduje utratę miejsc dotychczas zajmowanych przez gatunek w obszarze.”

Obecny stan wiedzy:

W 2016 w obszarze wariantu Nowy Świat w pasie szuwaru o szerokości 1 km nie odnotowano gatunku (załącznik 1.11 do Raportu). W trakcie inwentaryzacji całego Zalewu Wiślanego w 2017 (zał. 1.21 do Raportu) i 2018 roku (Zał. 7 do Aneksu do Raportu) również nie potwierdzono obecności ptaków w obszarze.

Zmiana oceny istotności oddziaływania związana jest przede wszystkim z wyłączeniem okresu lęgowego z fazy budowy.

Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.2.11).

A048 ohar Tadorna adorna

Zgłoszenie KE:

„...minimum 25% populacji lęgowej gatunku gniazdującego na zbiorniku przebywa w miejscach wyznaczenia przebiegu zachodnich wariantów inwestycji ”

Obecny stan wiedzy:

W ramach inwentaryzacji wykonanej w 2018 potwierdzono gniazdowanie 1 pary w znacznym oddaleniu od inwestycji (ponad 10 km) – Zał. 7 do Aneksu do Raportu. W 2017 roku (Zał. 1.21 do Raportu) nie potwierdzono gniazdowania w rejonie ujścia rzeki Elbląg.

Zmiana oceny istotności oddziaływania związana jest przede wszystkim z wyłączeniem okresu lęgowego z możliwości prowadzenia robót w ujściu rzeki Elbląg oraz przyjętymi rozwiązaniami projektowymi - przebudowa ujściowego odcinka rzeki Elbląg nie spowoduje utraty możliwego siedliska gatunku (nie narusza narzutu kamiennego, stanowiącego potencjalne siedlisko ohara w ujściu rzeki Elbląg).

Szczegółowy opis prognozowanego wpływu na gatunek zamieszczono w Aneksie do Raportu (rozdział 7.2.16).

Na pozostałe przedmioty ochrony nie stwierdzono, w toku prac nad Raportem oraz Aneksem do Raportu, znaczącego negatywnego wpływu. Pełna ocena oddziaływania na poszczególne gatunki ptaków objęte ochroną w ramach obszaru Zalew Wiślany PLB280010 zamieszczona została w rozdziale 7 Aneksu do Raportu.

Specjalista
ds. Ochrony Środowiska
Magdalena Kiejzik-Głowińska

Opracowała:
Magdalena Kiejzik-Głowińska – współautor Raportu